

Република Србија
ТУЖИЛАШТВО ЗА РАТНЕ
ЗЛОЧИНЕ
А.бр. 208/2020
31. децембар 2020. године
Београд
НТ

Извештај о активностима Тужилаштва за ратне злочине
о поступању по кривичним оптужбама у складу са активностима из
ревидираног Акционог плана за Поглавље 23

Тачкама 1.4.1.9 и 1.4.3.5. ревидираног Акционог плана за Поглавље 23 предвиђена је активност Тужилаштва за ратне злочине која гласи „Објављивање извештаја Тужилаштва за ратне злочине у складу са унапред утврђеном методологијом извештавања, који су доступни јавности, а који садрже шта је учињено у погледу свих кривичних оптужби од 2005. године, како би се испитало и представило да ли су све оптужбе за ратне злочине адекватно истражене“.

У извештају који је Тужилаштво за ратне злочине јавно објавило дана 31.12.2018. године дат је приказ активности у вези са кривичним оптужбама за период од 2005. године закључно са децембром 2018. године. Стога се у овом извештају неће понављати раније изнети подаци, већ ће исти бити допуњен ажурираним подацима за 2019. годину и 2020. годину о новим истрагама, новим оптужницама подигнутим током 2019. и 2020. године и подацима о поступању надлежних судова по оптужбама у предметима окончаним након децембра месеца 2018. године, када је сачињен претходни извештај.

Тужилачка стратегија за истрагу и гоњење ратних злочина (2018-2023) је један од стратешких докумената који Тужилаштво за ратне злочине примењује у свом раду и она прописује да ће Тужилаштво транспарентношћу рада и сарадњом са медијима, настојати да допринесе пракси редовног, објективног и непристрасног извештавања у области суђења за ратне злочине. Надзор над спровођењем Тужилачке стратегије врши тужилац за ратне злочине и колегијум тужилаштва и у вези са тим Тужилаштво је сачинило извештај о спровођењу ове стратегије који обухвата период од отпочињања имплементације, а закључно са 30.12.2020. године, у коме је дат сажет преглед активности према општем плану датом у поменутој стратегији, а који се односи на: повећање ефикасности рада, континуирано стручно

усавршавање службеника и заменика тужиоца за ратне злочине, примену нових технологија и метода рада, афирмисање института споразума о признању кривичног дела, обезбеђење пуне поверљивости процеса истраге, финансијске истраге и одузимање имовинске користи стечене кривичним делом, заштиту и подршку сведоцима и жртвама кривичних дела, сарадњу са Међународним резидуалним механизмом за кривичне трибунале, међународну и међуинституционалну сарадњу и транспарентност рада Тужилаштва за ратне злочине.

Одредба члана 2. став 1. тачка 10. Законика о кривичном поступку прописује да је „оптужба“ оптужница, оптужни предлог, приватна тужба и предлог за изрицање мере безбедности, односно израз који служи као општи назив за акт тужиоца у коме су наведена обележја кривичног дела или противправног дела одређеног у закону као кривично дело. Кривична пријава сходно одредбама ЗКП није акт у искључивој надлежности тужиоца, имајући у виду да су на њено подношење надлежни и други државни органи, правна и физичка лица, у циљу пријављивања кривичних дела за која се гони по службеној дужности, о којима су обавештена или за њих сазнала на други начин, под условима предвиђеним законом или другим прописом.

У овом делу извештаја биће дат статистички преглед који обухвата статистичке податке у погледу наредби о спровођењу истраге и оптужница, како у кривичним поступцима иницијално покренутим од стране овог тужилаштва, тако и у оним предметима који су Тужилаштву за ратне злочине уступљени од стране регионалних тужилаштава ради преузимања кривичног гоњења. Детаљнији приказ биће дат у односу на поступање надлежних органа након подизања оптужница од стране овог тужилаштва.

Истражни поступци

Тужилаштво тренутно спроводи истраге против 53 лица. Истраге које су покренуте током 2018. године, а које су биле у току на дан 30.12.2018. године, у међувремену су решене на следећи начин: у односу на 2 лица подигнуте су оптужнице, у односу на 2 лица истрага је обустављена.

Поступак је у прекиду у 30 истражних предмета према 134 лица, највећим делом услед недоступности окривљених.

У току 2019. године Тужилаштво за ратне злочине је између осталог, поступало у предметима у којима је наредбама о спровођењу истраге обухваћено 56 лица, а само у току 2019. године евидентирало је 5 нових наредби о спровођењу истраге. Током те године, против 4 лица истрага је решена обуставом, док је наредба о завршетку истраге је евидентирана у односу на 4 лица и у односу на та лица током 2019. године подигнуте су оптужнице за кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142 ст.1 КЗ СРЈ.

У току 2019. године Тужилаштво за ратне злочине је донело наредбе за спровођење истраге у односу на 2 нн извршиоца.

У току 2020. године Тужилаштво за ратне злочине је између осталог, поступало у предметима у којима су наредбе о спровођењу истраге донете у претходном периоду обухватале 53 лица, док су у току 2020. године нове наредбе о спровођењу истраге евидентиране у односу на 8 лица.

У току 2020. године Тужилаштво за ратне злочине је донело наредбе о спровођењу истраге у односу на 3 нн учиниоца.

У тренутку сачињавања овог извештаја на дан 31.12.2020. године, у фази преузимања предмета од регионалних тужилаштава налазе се још 3 кривична поступка који се воде против 4 лица, имајући у виду да уз оптужнице које су овом тужилаштву прослеђене од стране регионалних тужилаштава, није достављен и комплетни доказни материјал, док се у једном предмету чека доношење одлуке Резидуалног механизма по захтеву за измену заштитних мера.

Преглед поступака по оптужницама поднетим пре 31.12.2018. године

а) Поступци који су правноснажно окончани

У поступку који се водио по оптужници **Ктрз.7/08 подигнутој дана 30.04.2010. године**, због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142. став 1 КЗ СРЈ, у вези члана 22. КЗ СРЈ (предмет „Скочић“) поступак је у односу на Б.С. обустављен, а првостепена осуђујућа пресуда која је донета у односу на окривљене Б.Д., С.З., Г.Т., А.З., Ђ.З., Ђ.Д. И Ж.Ђ укинута је од стране Апелационог суда у Београду и предмет враћен првостепеном суду на поновни поступак и одлуку. У поновљеном поступку одлуком Вишег суда у Београду, Одељења за ратне злочине од 16.06.2015. године окривљени Б.Д., Г.Т., Ш.Ђ., А.З., Ђ.З. и Ђ.Д. ослобођени су од оптужбе да су извршили кривично дело које је предмет оптужења, јер је суд нашао да за то нема доказа, а претходно је поступак у односу на окр. С.З. обустављен. Апелациони суд у Београду као другостепени је у поступку по жалби дана 28.03.2019. године првостепену пресуду преиначио и Т.Г., З.А. и З.Ђ. осудио на казне затвора у распону од шест до десет година, док је првостепена пресуда у односу на Д.Б., Ђ.Ш. и Д.Ђ. потврђена. У трећем степену, Апелациони суд у Београду је преиначио другостепену пресуду тако што је Т.Г. осудио на казну затвора у трајању од 8 година, З.А. на казну затвора у трајању од 5 година и З.Ђ. на казну затвора у трајању од 8 година, док је у преосталом делу другостепену пресуду потврдио. Предмет ове оптужнице чинило је више различитих догађаја у местима Скочић, Хамзићи, Малеших и другим, на територији Босне и Херцеговине, у периоду од јула до октобра 1992. године, а предузете радње су обухватале рушење џамије, односно

уништење имовине већих размера, одузимање личних предмета, ствари и личног златног накита, радње силовања и наношења повреда телесног интегритета, као и радње лишења живота, а обухватале су већи број жртава.

У поступку који се водио по оптужници **Кто.бр. 7/13 подигнутој дана 04.11.2013. године** (предмет „Трње“) дана 01. априла 2019. године донета је првостепена пресуда којом је окривљени Г.П. ослобођен од оптужбе да је извршио кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142 ст.1 КЗ СРЈ, док је окривљени Р.К. осуђен на казну затвора у трајању од 15 година. Наведена пресуда је потврђена пресудом Апелационог суда у Београду дана 12.12.2019. године. Одлуком Врховног касационог суда од 23. јуна 2020. године одбијени су као неосновани захтеви за заштиту законитости поднети од стране бранилаца осуђеног Р.К. против првостепене и другостепене одлуке у односу на повреде закона из члана 438. став 1. тачка 9. и члана 439. тачка 1 ЗКП, док су у односу на преостале повреде закона захтеви одбачени као недозвољени. Предмет оптужбе су догађаји у селу Трње, општина Сува Река, на територији АП КиМ, у марту 1999. године и обухватају радње лишења живота већег броја лица и наношење тешких телесних повреда у односу на 2 лица.

Кривични поступак који се водио по оптужници **Кто.бр. 3/16 од 05.04.2016. године** против окривљеног Д.М. због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142. став 1. КЗ СРЈ у вези члан 22. КЗ СРЈ (предмет „Кључ Шљивари“) правоснажно је окончан доношењем одлуке Апелационог суда у Београду дана 08.04.2019. године којом је преиначена првостепена пресуда у погледу одлуке о казни, тако што је окривљени осуђен на казну затвора у трајању од 6 година. Одлуком Врховног касационог суда од 17.10.2019. године одбијен је као неоснован захтев за заштиту законитости браниоца окривљеног, поднет против напред наведених правоснажних пресуда. Окривљени је оглашен кривим да је, заједно са још два лица, оштећеног уз претњу оружјем извео из куће и довео га до места које се налази непосредно уз реку Саницу, где је оштећени и лишен живота, а његово тело потом бачено у реку.

У поступку који се водио по оптужници **Кто.бр. 4/16 од 14.04.2016. године** против окривљеног Д.М. првостепена пресуда донета је дана 23. септембра 2019. године, а окривљени је због извршења кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142 ст.1 у вези чл. 22 КЗ СРЈ осуђен на казну затвора у трајању од 15 година (предмет „Братунац“). Наведена пресуда потврђена је пресудом Апелационог суда у Београду дана 17.09.2020. године. Оптужени је оглашен кривим да је као припадник Војске Републике Српске, кршећи правила међународног права, дана 09.05.1992. године у месту Реповац, општина Братунац, вршио убиства, а потом истог дана у месту Глогова предузимао радње противзаконитог затварања и силовања цивила бошњачке националности.

Кривични поступци по оптужницама **Кто.бр. 6/16 од 26.05.2016. године** и **Кто.бр. 7/16 од 26.05.2016. године** (предмет „Кључ“) против окривљених Д.Б. и М.П. због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став

1 КЗ СРЈ у вези члана 22 КЗ СРЈ, спојени су одлуком суда. Првостепени суд је оптужене ослободио од оптужбе, а другостепени суд је дана 29.05.2019. године уважио жалбу Тужилаштва за ратне злочине и преиначио првостепену пресуду тако што је оба окривљена огласио кривим и осудио их на казне затвора у трајању од по 12 година, јер су дана 10.10.1992. године, у својству војних полицајаца 6. санске бригаде Војске Републике Српске, као саизвршиоци, лишили живота пет цивила Бошњака у месту Камичак, општина Кључ. Апелациони суд у Београду је у овој кривично-правној ствари поступао и у трећем степену. Даном 29.10.2019. године тај суд је одбио као неосноване жалбе окривљених и њихових бранилаца, те потврдио другостепену осуђујућу пресуду.

Поступак по оптужници **Кто.бр. 5/16 од 26.05.2016. године** против окривљене Р.Т., због кривичног дела ратни злочин против ратних заробљеника из чл. 144 ст.1 у вези чл. 22 КЗ СРЈ, правноснажно је окончан (предмет „Радић, Босанска Крупа“). У првостепеном поступку Р.Т. је осуђена на казну затвора у трајању од 5 година, а Апелациони суд у Београду преиначио је првостепену пресуду у погледу одлуке о казни даном 27.05.2019. године и осудио је на казну затвора у трајању од 3 године. Окривљена је оглашена кривом што је, као припадница „Женске јединице Босански Петровац“ при Петровачкој бригади ВРС, средином јула 1992. године, на подручју места Радић, општина Босанска Крупа, заједно са још три лица, учествовала у радњама мучења, нечовечног поступања, наношења великих патњи и повреда телесног интегритета према оштећеној, припадници Кључко-Санске чете, која је претходно рањена и заробљена, да би на крају оштећена била лишена живота од стране једног од саизвршилаца Р.Т.

У кривичном поступку вођеном по оптужници **Кто.бр. 4/18 од 12.09.2018. године** против окривљеног Н.В.Л. због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142. став 1. КЗ СРЈ даном 19.09.2018. године донета је првостепена пресуда којом је окривљени осуђен на казну затвора у трајању од 8 година, а даном 31.01.2020. године донета је пресуда Апелационог суда у Београду којом је потврђена првостепена пресуда (предмет „Брчко“). Окривљени је оглашен кривим да је за време унутрашњег оружаног сукоба на територији БиХ, који се водио у периоду од 1992. до 1995. године, између оружаних формација на страни српског, бошњачког и хрватског народа, као припадник српске оружане стране у сукобу, јединице тзв. Црвене беретке, састављене од локалног становништва са подручја Брчког, кршећи правила међународног права, на начин ближе описан у изреци пресуде даном 20. јуна 1992. године, након што је дошао у кућу оштећене, од ње одузео новац и злато које има и уз претњу оружане присиле извршио обљубу над њом, а оштећена је том приликом претрпела тешке душевне болове, што је за последицу довело до посттрауматског стресног поремећаја хроничног ток (ПТСП) и дугогодишњег лечења.

б) Поступци који су у току пред надлежним судом

У кривичном поступку који се водио по оптужници **Ктрз. 7/07 подигнутој дана 28.11.2007. године** против 14 оптужених лица, због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142 ст.1 КЗ СРЈ у вези чл. 22 КЗ СРЈ (предмет „Ловас“) првостепеном пресудом од 26.06.2012. године сва окривљена лица осуђена су на казне затвора. Решењем Апелационог суда у Београду од 09.12.2013. године првостепена пресуда је у целости укинута и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење. Оптужница је у више наврата прецизирана, а последњи пут је измењена дана 28.03.2017. године. Поступак је обустављен у односу на окривљене А.И., Д.Б., Љ.Б., М.Р., П.С. услед њихове смрти, а у односу на окр. М.Д. поступак је раздвојен дана 14.06.2018. године из разлога целисходности. Пресудом Вишег суда у Београду, Одељења за ратне злочине од 20. јуна 2019. године окр. М.Д. осуђен је на казну затвора у трајању од 8 година, Д.П. на казну затвора у трајању 5 година, окр. Р.В. на казну затвора у трајању од 5 година, окр. Ж.К. на казну затвора у трајању од 6 година, окр. Р.Ј. на казну затвора у трајању од 4 године, окр. Ј.Д. на казну затвора у трајању од 6 година, С.С. на казну затвора у трајању од 7 година и З.К. на казну затвора у трајању од 6 година. Предмет су догађаји у месту Ловас у Републици Хрватској током октобра 1991. године у којима је већи број лица хрватске националности лишен живота и у којима су, такође према већем броју лица хрватске националности, предузимане радње застрашивања, нечовечног поступања и телесног повређивања. Поступак је у току пред другостепеним судом.

У кривичном поступку који се води по оптужници **Кто.бр.3/18 подигнутој дана 13.07.2018. године** (предмет „Добој“) против окривљеног Н.С. због кривичног дела ратни злочин против ратних заробљеника из чл. 144 КЗ СРЈ првостепени поступак окончан је дана 15.10.2020. године доношењем пресуде којом је окривљени осуђен на казну затвора у трајању од 8 година. Ради се о догађају са почетка маја 1992. године у месту Кожухе, општина Добој, БиХ, у коме је окривљени, као припадник добровољачке јединице при српским оружаним формацијама, лишио живота једно лице, ратног заробљеника Хрватског вијећа одбране.

Поступак по оптужници **Ктрз. бр. 4/10 од 10.09.2010. године** у предмету „Ђушка“ води се против 8 лица због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142. став 1. КЗ СРЈ. Првостепеном пресудом донетом дана 11.02.2014. године окривљени Т.М., Д.Б., М.Н. осуђени су на казне затвора у трајању од по 20 година, окривљени Р.М. је осуђен на казну затвора у трајању од 15 година, окр. А.С. је осуђен на казну затвора у трајању од 12 година, окр. С.П. је осуђен на казну затвора у трајању од 10 година, окр. С.М. на казну затвора у трајању од 5 година, окр. С.К. и Б.Б. на казну затвора у трајању од по 2 године, док су окр. Б.Р. и К.В. ослобођени од оптужбе да су извршили кривично дело које је предмет оптужбе. Наведена пресуда је укинута решењем Апелационог суда у Београду дана 26.02.2015. године и предмет враћен на поновно поступање. Поступак се тренутно налази се у фази главног претреса. Оптужницом је било обухваћено лице које је имало функцију капетана Војске Југославије, а у време извршења кривичног дела се налазио на функцији команданта 177 Војнотериторијалног одсека Пећ.

У предмету „Босански Петровац – Гај“ кривични поступак по оптужници **Кто.бр. 7/14 од 10.10.2014. године** се води против окр. М.Д. због кривичног дела

ратни злочин против цивилног становништва из члана 142. став 1. КЗ СРЈ. Првостепена пресуда је донета дана 24.04.2019. године, а окривљени је осуђен на казну затвора у трајању од 4 године. Решењем Апелационог суда у Београду дана 25.11.2019. године пресуда је укинута по жалбама Тужилаштва за ратне злочине и браниоца окривљеног, због битних повреда одредаба кривичног поступка и из других законских разлога и предмет враћен првостепеном суду на поновни поступак и одлуку. У поновљеном поступку, Виши суд у Београду, Одељење за ратне злочине је дана 01.07.2020. године окривљеног осудио на 4 године затвора, за предузете радње лишења живота 2 лица и у односу на покушај лишења живота једног лица, а ослободио га у односу на преостале радње извршења. Предметном оптужницом ставља му се на терет да је у другој половини месеца септембра 1992. године, у Босанском Петровцу, као припадник Војске Републике Српске, лишио живота три цивила и покушао лишити живота још три цивила бошњачке народности. Поступак је у току пред другостепеним судом.

Кривични поступак у предмету „Сребреница-Кравице“ против окривљених Н.М., А.Г., Ј.П., Б.М., Д.А., Б.М., П.Д. и В.В., због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из члан 142. став 1. КЗ СРЈ у вези члана 22 КЗ СРЈ, води се по оптужници Ктo.бр. 2/15 од 21.01.2016. године и налази у фази главног претреса пред првостепеним судом.

Окривљенима се ставља на терет да су за време унутрашњег (немеђународног) оружаног сукоба на територији Босне и Херцеговине који се водио у периоду од априла 1992. до децембра 1995. године између Војске Републике Српске и Министарства унутрашњих послова Републике Српске с једне, и Армије Босне и Херцеговине (даље Армије БиХ) и Министарства унутрашњих послова БиХ с друге стране, кршећи правила међународног права, дана 14. јула 1995.године, унутар, испред и у непосредној околини хангара земљорадничке задруге у селу Кравица (даље Хангар Кравица), општина Братунац, Босна и Херцеговина, у својству и на начин ближе описан у диспозитиву оптужнице, према цивилном становништву и лицима која не узимају директно учешће у непријатељствима, мушкарцима босанским Муслиманима, вршили убиства и то као масовне ликвидације. Првоокривљени Н.М. је у време извршења дела имао својство командира другог вода 1. чете Центра за обуку Јахорина Специјалне бригаде полиције МУП Републике Српске.

У предмету „Сански мост – Лушци Паланка“ против окривљеног Ј.М. кривични поступак се води по оптужници **Ктo.бр. 1/17 од 03.04.2017. године** због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из члан 142. став 1. КЗ СРЈ, у вези члана 22. КЗ СРЈ. Поступак је и даље у току, у фази главног претреса. Окривљеном се ставља на терет да је у својству резервног полицајца МУП-а, Српске Републике БиХ, током јуна и јула 1992. године заједно са другим лицима, принудно одводио цивилно становништво несрпске националности из њихових кућа, из насеља Модра, Скуцани Вакуф, Напреље, Лукавице и других околних села са ширег подручја Санског Моста и исте противзаконито затварао у просторије Спомен-музеја у Лушци Паланци, након чега је затворене цивиле телесно повређивао у циљу изнуђивања информација о поседовању оружја и других информација, предузимајући према њима различите

увредљиве и понижавајуће поступке у намери наношења великих патњи и повреда телесног интегритета и здравља, услед чега је једно лице преминуло.

У кривичном поступку који се води по оптужници **Кто. бр. 4/17 од 26.12.2017. године** против окривљених Ј.П. и З.Н., због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142. став 1. КЗ СРЈ од чега З.Н. у помагању, у вези члана 24 КЗ СРЈ („Босанска Крупа 2“) донета је првостепена пресуда дана 15.11.2019. године, па је Ј.П. осуђен на казну затвора у трајању од 15 година, а З.Н. на казну затвора у трајању од 7 година. У жалбеном поступку, другостепени суд је дана 22.09.2020. године укинуо наведену пресуду због битних повреда одредаба кривичног поступка и погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и предмет вратио првостепеном суду на поновни поступак и одлуку. Поступак се налази у фази главног претреса пред првостепеним судом. Окривљенима се ставља на терет да су инкриминисане радње предузели за време оружаног сукоба на територији Босне и Херцеговине, који се водио између оружаних формација на страни српског, бошњачког и хрватског народа у периоду од 1992. до 1995. године, да су као припадници Војске Републике Српске, кршећи правила међународног права, у првој половини августа 1992. године у просторијама основне школе на територији Општина Босанска Крупа, у којој су држани затворени цивили бошњачке националности, учествовали у лишењу живота 11 лица. У односу на окр. Н.З. постоји оправдана сумња да, иако је у својству стражара био дужан да заштити затворене цивиле и онемогући улазак у затворске просторије непозваним лицима, то није учинио, већ да је окривљеном Ј.П. свесно омогућио и помогао да уђе у просторије затвора, док у односу на окр. Ј.П. постоји оправдана сумња да је том приликом лишио живота 11 лица. Тела убијених цивила су у вечерњим часовима истог дана одвежена из просторија школе, а пронађена су и ексхумирана током 2006. године из природне јаме „Звечарка“ на подручју Лушци Паланке.

Кривични поступак по оптужници **Кто.бр. 1/18 од 21.12.2018. године** против окр. Б.С. због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142. ст.1 КЗ СРЈ (предмет „Богдановци“), неправноснажно је окончан дана 08. децембра 2020. године доношењем првостепене пресуде којом је окривљени оглашен кривим и осуђен на казну затвора у трајању од 15 година. Ради се о догађају од 11.11.1991. године када је у месту Богдановци, код Вуковара, Република Хрватска, тада у саставу СФРЈ, оптужени као припадник Војне полиције Друге пролетерске гардијске механизоване бригаде ЈНА, без икаквог разлога, без ичије наредбе или одобрења, у близини зграде Месне заједнице, пуцњима из ватреног оружја лишио живота 9 цивила, мештана несрпске националности усмртивши их на лицу места.

У кривичном поступку који се води по оптужници **Кто.бр. 2/18 подигнутој дана 01.02.2018. године**, против окривљеног Ж.Б. због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142 ст.1 у вези чл. 22 КЗ СРЈ („насеље Рејзовићи“) дана 24.09.2019. године донета је првостепена пресуда којом је окривљени осуђен на казну затвора у трајању од 2 године. Наведена пресуда укинута је одлуком другостепеног суда дана 03. марта 2020. године, због битне повреде одредаба кривичног поступка и погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и предмет враћен првостепеном суду на поновни поступак и одлуку. Оптужница се

односи на догађаје од 21.11.1992. године у насељу Рејзовић, општина Кључ, у којима су, према више оштећених лица, предузете радње наносења телесних повреда, одузимања имовине и лишења живота. Поступак је поново у фази главног претреса.

У предмету „Штрпци“ који се води по оптужници **Кто.бр.1/15 подигнутој дана 10.05.2018. године** против Г.Л., Д.В., Љ.В., Д.Ђ. и Ј.Л., због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142 ст.1 КЗ СРЈ, у вези чл. 22 КЗ СРЈ, поступак се налази се у фази главног претреса пред првостепеним судом. Предмет поступка су догађаји у местима Штрпци, Прелово и Мушићи у којима је 20 лица различитих националности, након отмице на железничкој станици у Штрпцима дана 27.02.1993. године из воза на релацији Београд-Бар, одведено у школу у Прелову где је према њима нечовечно поступано и где су мучени, након чега су камионом превезени до напуштене куће у селу Мушић, испред и око које су оштећени потом лишени живота.

Оптужница **Кто.бр. 5/18 од 14.09.2018. године**, против окр. Б.Б., због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142 ст.1 КЗ СРЈ, одбачена је решењем надлежног суда дана 05.02.2019. године услед процесне неспособности окривљеног.

Кривични поступак по оптужници **Кто.бр. 6/18 подигнутој дана 22.10.2018. године**, против окривљеног Ј.Н., због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142 ст.1 КЗ СРЈ (предмет „село Суха“), налази се у фази главног претреса пред првостепеним судом. Окривљеном се ставља на терет да је за време оружаног сукоба у тадашњој Републици БиХ, вођеног између припадника оружаних снага српске, хрватске и бошњачке националности, у периоду од 1992. до 1995. године, као командир чете Моштанице ТО Братунац, кршећи правила међународног права, заједно са групом наоружаних припадника чете Моштанице, ТО Братунац и другим наоружаним припадницима ТО Братунац, дана 10.06.1992. године противправно и без императивне војне потребе присилно раселио око 300 мештана села Суха, из њихових домова.

Кривични поступак који се води по оптужници **Кто.бр.7/18 (Кти.12/13) подигнутој дана 23.10.2018. године** против М.Ч. због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142 ст.1 КЗ СРЈ, налази се у фази главног претреса пред првостепеним судом. Окривљеном се ставља на терет да је за време унутрашњег (немеђународног) оружаног сукоба, који се у периоду од 1992. године до 1995. године водио на територији Републике Босне и Херцеговине (БиХ), између Војске Републике Српске и Армије БиХ, као припадник интервентног вода резервног састава полиције Брчко, у саставу Војске Републике Српске, кршећи правила међународног права, почев од половине маја до јула 1992. године, као припадник интервентног вода резервног састава полиције Брчко, у саставу Војске Републике Српске, почев од половине маја до јула 1992. године према муслиманским цивилима у Брчком, примењивао мере застрашивања, терора и нечовечног поступања и предузимао радње силовања.

Кривични поступак по оптужници **Кто.бр. 8/18 подигнутој дана 27.11.2018. године** против окр. Ж.М., због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142 ст.1 КЗ СРЈ окончан је доношењем првостепене пресуде којом је окривљени осуђен на казну затвора у трајању од 2 године, јер је за време немеђународног оружаног сукоба у Републици Босни и Херцеговини, који се водио између оружаних формација српског, бошњачког и хрватског народа, у периоду од 1992. године до 1995. године, као припадник војске Српске Републике Босне и Херцеговине, касније Војске Републике Српске, Војна пошта 3753, поступао супротно правилима међународног права на начин што је крајем маја 1992. године, као припадник Војске Републике Српске, након што је од стране војске и милиције Српске Републике Босне Херцеговине лишен слободе већи број цивила - мушкараца бошњачке националности из насеља Велагићи, Пудин Хан, Саница, Красуље, те још неколико насеља са подручја Општине Кључ и након што су ова лица спроведена у просторије Основне школе „Никола Мачкић“ у Кључу, према одређеном броју оштећених нечовечно поступао наносећи им велике патње и повреде телесног интегритета и здравља. У току је поступак пред другостепеним судом.

Поступак по оптужници **Кто.бр. 9/18 од 24.12.2018. године** (предмет „Село Горње Неродимље“) окончан је дана 19. марта 2019. године доношењем осуђујуће пресуде, којом је надлежни суд окривљеног Р.М. због извршења кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142. став 1. КЗ СРЈ, осудио на казну затвора у трајању од 1 године и 6 месеци, јер је за време унутрашњег оружаног сукоба, који се у периоду од фебруара 1998. године до краја 1999. године водио на територији Аутономне покрајине Косово и Метохија, између оружаних снага СРЈ са једне стране, и организоване наоружане групе косовских Албанаца тзв. „ОВК“, са друге стране, кршио правила међународног хуманитарног права према цивилним лицима која не учествују у непријатељствима, а у односу на која се мора поступати у свакој прилици човечно, без икакве неповољне дискриминације засноване на етничкој или верској припадности, тако што је дана 21.06.1999. године у месту Горње Неродимље, у односу на више оштећених лица, насилно поступао, примењивао мере застрашивања, вршио њихово телесно повређивање и противзаконито затварање, на начин ближе описан у изреци пресуде. Пресуда је донета на основу споразума о признању кривичног дела између Тужилаштва и оптуженог, а поступак је правноснажно окончан.

Дана 24.12.2018. године Тужилаштво је након спроведене истраге подигло **оптужницу Кто.бр. 10/18** против окр. Х.М. због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142. ст.1 КЗ СРЈ (предмет „Храсница“). Првостепени поступак по наведеној оптужници окончан је дана 06. јула 2020. године доношењем пресуде којом је окривљени оглашен кривим и осуђен на казну затвора у трајању од 10 година. Окривљени је осуђен јер је у периоду од 08. јула 1992. године до 15. октобра 1992. године, за време унутрашњег оружаног сукоба који се водио на територији Републике Босне и Херцеговине (БиХ), између Војске Републике Српске и Армије БиХ, као припадник оружаних снага Армије БиХ, као управник војничког притвора оружаних снага Армија БиХ-Илица у Храсници, кршећи правила међународног права предузимао радње противзаконитог затварања и нечовечног поступања, те да је издавао наредбе и учествовао у доношењу повреда телесног

интегритета према цивилима српске националности. У току је поступак пред другостепеним судом.

**Поступци по оптужницама подигнутим у периоду
од 01.01.2019. до 30.12.2020. године**

Током 2019. године Тужилаштво је подигло оптужнице против 4 лица. Од тога, оптужнице су у односу на 3 лица подигнуте након преузимања кривичног гоњења од надлежних тужилаштава Босне и Херцеговине. Свим оптуженим лицима ставља се на терет извршење кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142 ст.1 КЗ СРЈ.

Током 2020. године подигнуте су оптужнице против 7 лица због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142 ст.1 КЗ СРЈ, од чега су оптужнице подигнуте против 5 лица након преузимања кривичног гоњења од надлежних тужилаштава Босне и Херцеговине. У односу на 6 лица оптужнице су потврђене у тренутку сачињавања овог извештаја.

У периоду од 01. јануара 2019. године до 30.12.2020. године Тужилаштво за ратне злочине подигло је 11 оптужница и сви поступци по тим оптужницама налазе се у фази главног претреса пред првостепеним судом у тренутку сачињавања овог извештаја.

Оптужница Ктo.бр. 1/19 подигнута је дана 10.05.2019. године против окр. Д.М. због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142 ст.1 КЗ СРЈ (предмет „Каракај“). У конкретном случају постоји оправдана сумња да је окривљени, за време немеђународног оружаног сукоба у БиХ, који се водио између оружаних формација српског, бошњачког и хрватског народа, дана 18.04.1992. године, у објекту „Стандард“ у Каракају, у коме је била стационирана српска СЈБ Зворник, извршио убиство четири цивила, чија тела су ексхумирана у масовној гробници у Казанбашчи у јулу 2003. године и идентификована.

Оптужница Ктo.бр. 2/19 подигнута је дана 26.09.2019. године против окр. Д.К. због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142 ст.1 КЗ СРЈ (предмет „Калиновик“), а поступак се налази у фази главног претреса пред првостепеним судом. Окривљеном се ставља на терет постојање оправдане сумње да је на начин ближе описан у диспозитиву оптужнице, у августу месецу 1992. године за време рата у БиХ и немеђународног оружаног сукоба између Армије Републике Босне и Херцеговине и Војске Републике Српске, кршећи правила међународног права, присилио другу особу на сексуални однос.

Оптужница Ктo.бр. 3/19 подигнута је дана 30.12.2019. године против окр. П.В. због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142 ст.1 КЗ СРЈ (предмет „Ђушка и Љубенић“) и налази се у фази главног претреса. Односи се на догађај у селу Ђушка и спојена је са претходно поднетим оптужницама у истом предмету.

Оптужница Ктo.бр. 4/19 подигнута је дана 30.12.2019. године против окр. Н.М. због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142 ст.1 КЗ СРЈ а поступак се налази у фази главног претреса. Оптужница обухвата 12 различитих догађаја, а окривљеном се ставља на терет да је на начин ближе описан у диспозитиву, за време оружаног сукоба немеђународног карактера у Босни и Херцеговини између Војске Републике Српске са једне стране и Армије БиХ и Хрватског вијећа одбране са друге стране, кршећи правила међународног права, на територији општине Теслић, током лета 1992. године, у јуну и јулу месецу 1992. године, учествовао у доношењу снажног телесног и душевног бола и патње (мучења) цивилима бошњачке националности. Оптужница обухвата 12 радњи извршења предметног кривичног дела.

Оптужницом Ктo.бр. 1/2020 подигнутом дана 21.02.2020. године, окривљеном О.О. се ставља на терет да је извршио кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142. став 1. КЗ СРЈ у стицају са кривичним делом ратни злочин против ратних заробљеника из члана 144. КЗ СРЈ. Предмет оптужнице су четири догађаја из маја и јуна месеца 1992.године у импровизованом логору на локалитету „Расадник“ у Горњем Рахићу, општина Брчко, а окривљени је оправдано сумњив да је као припадник безбедносних структура муслиманских оружаних формација, кршећи правила међународног права за време оружаног сукоба који је на том подручју постојао, а није имао карактер међународног сукоба, између хрватских и муслиманских оружаних формација са једне стране и српских оружаних формација са друге стране, противно одредбама међународног права, заједно са другим припадницима исте стране у сукобу, према лицима која не учествују непосредно у непријатељствима, нечовечно поступао, примењивао мере застрашивања, исте противзаконито затварао и мучио, те вршио насиље над 4 оштећена лица и над другим нн лицима, њиховим здрављем, физичком и менталном благостању. Поступак по овој оптужници налази се у фази главног претреса пред првостепеним судом.

Оптужница у предмету Ктo.бр. 2/20 подигнута је дана 16.12.2020. године након допуне истраге против једног лица, због извршења кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142 ст.1 КЗ СРЈ. У тренутку сачињавања овог извештаја (на дан 31.12.2020. године) налази се у фази потврђивања, те ће ближи подаци о догађају који је предмет оптужбе бити изнети након доношења одлуке надлежног суда по окончању фазе преиспитивања.

Оптужница Ктo.бр. 3/2020 подигнута је дана 17.09.2020. године против окривљене В.А. због оправдане сумње да је извршила кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142. став 1. КЗ СРЈ. У конкретном случају постоји оправдана сумња да је окривљена, за време рата и немеђународног оружаног сукоба у БиХ, између Војске Републике Српске и Армије Републике БиХ, на територији општине Власеница, поступајући противно правилима међународног права, почетком јуна месеца 1992. године, заједно са још једним лицем, лишила живота 37 цивила мушкараца муслиманске националности, чија тела су ексхумирана дана 30.09.2000. године на истом месту где су та лица и лишена живота.

Оптужица Ктo.бр. 5/20 подигнута је дана 09.10.2020. године, а окривљено је једно лице због оправдане сумње да је извршило кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1. КЗ СРЈ. Предмет ове оптужнице је 17 различитих догађаја на територији општине Рогатица, у периоду од јуна до септембра 1992. године који обухватају нападе на велики број цивилног становништва, у оквиру којих напада су вршена убиства, мучења и нечовечна поступања, наношења патњи и повреда телесног интегритета, расељавање и пресељавање становништва и противзаконита затварања несрпског становништва са подручја општине Рогатица. Оптужени је у време извршења кривичног дела био високорангирано војно лице.

Оптужница Ктo.бр.6/20 подигнута је дана 15.12.2020. године против једног окривљеног лица коме се ставља на терет извршење кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1. КЗ СРЈ. Предмет оптужнице је догађај у месту Рипач, Босна и Херцеговина, када је у периоду од 24. јуна до прве половине јула 1992. године лишен живота већи број затвореника, цивила муслиманске националности, чији су посмртни остаци пронађени 1997. године у масовној гробници „Бездана – Хргар“.

Тужилаштво за ратне злочине је дана 23.12.2020. године подигло оптужницу Ктo.бр. 7/2020 против једног окривљеног, због постојања оправдане сумње да је извршио кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142. став 1. КЗ СРЈ. Ради се о сложеном предмету који обухвата 2 догађаја на подручју општине Кључ, од чега је у првом догађају најмање 90 лица противзаконито лишено слободе, након чега је према њима нечовечно поступано, вршено психичко и физичко злостављање и застрашивање, услед чега су поједина лица преминула, док су преживели транспортовани у логор ратних заробљеника. У другом догађају лишено је живота најмање 219 лица од којих су поједина ескхумирана и идентификована у масовним гробницама. Оптужени је у време извршења дела био високорангирано војно лице.

Тужилаштво за ратне злочине је у релативно кратком временском периоду преузело већи број предмета од стране правосудних органа Босне и Херцеговине. Иако су наведени предмети по правилу у претежном делу били обрађени, свакако су захтевали додатну обраду од стране Тужилаштва за ратне злочине која се првенствено односила на проверу одређених доказа који су саставни део списка који су достављени, а потом и уподобљавање са домаћим законодавством, односно кривичноматеријалним и кривичнопроцесним прописима, провером одређених података и информација и предузимањем других неопходних процесних радњи које се захтевају код преузимања кривичног гоњења од надлежних правосудних органа друге државе. Главна предност била је у томе што је већина тих предмета у великој мери била обрађена што је подразумевало и ефикасно поступање - да у краћем времену такви предмети могу бити обрађени и довршени од стране Тужилаштва за ратне злочине и тако у краћем временском периоду упућени према Одељењу за ратне злочине Вишег суда у Београду на даљи поступак и главни претрес.

Треба напоменути да је одређени број предмета који је уступљен Тужилаштву за ратне злочине од стране правосудних органа Босне и Херцеговине већ био предмет рада и интересовања ТРЗ, али је спровођење поступка од стране правосудних органа БиХ било ефикасније у истражној фази, у смислу проналаска доказа за почињене злочине који су се тамо и десили. Под тим, првенствено се подразумева проналажење и испитивање сведока, оштећених, обављање потребних вештачења и проналажење материјалних доказа. Сарадња са правосудним органима Босне и Херцеговине, првенствено са Тужилаштвом Босне и Херцеговине све време је двосмерна, активна и професионална.

Иако је рад Тужилаштва за ратне злочине на откривању и процесуирању ратних злочина у предметима који су у потпуности “домаћи” такође био континуиран, било је економично и логично да се прво доврше предмети који су у довољној мери већ обрађени и који могу бити брже и ефикасније довршени, а то су били предмети који су уступљени Тужилаштву за ратне злочине, уз паралелан и истовремен рад на предметима у којима је истрага отпочета од стране ТРЗ а који траже ангажовање свих ресурса Тужилаштва у дужем временском периоду. Треба имати у виду и то да су и ови предмети захтевали ангажовање заменика тужиоца за ратне злочине и тужилачких помоћника у главним претресима и у припремама за претресе, уз истовремено уважавање чињенице да у Тужилаштву за ратне злочине и даље ради невелик број заменика и помоћника.

Иако је напред наведена констатација да је одређена врста приоритета у процесуирању предмета преузетих од стране у првом реду правосудних органа Босне и Херцеговине (Тужилаштва Босне и Херцеговине) заснована на разлозима бржег, економичнијег и ефикаснијег поступања и разумне процесне логике која укључује да је таква врста оправдана, пожељна и целисходна, ни такво поступање није било без одређених потешкоћа и специфичности.

Наиме, уочено је да у раду поступајућих заменика и обрађивача предмета постоји реалан проблем и потешкоћа у упознавању и савладавању предмета у којем почиње да поступа тек након подигнуте оптужнице. Та околност доводи до тога да тај заменик мора да се искључиво читањем упознаје са садржајем предмета. На тај начин, изостаје онај систематски, континуиран рад и упознавање са предметом на којем се ради од почетка, као што је то случај у потпуно „домаћим“ поступцима. У таквим случајевима заменик тужиоца за ратне злочине поступа од подношења кривичне пријаве и континуирано и све време прати и учесује у раду, па самим тим и боље упознаје предмет и њиме потпуније влада.

Ове потешкоће и специфичности карактеристичне за предмете који су преузети из Босне и Херцеговине, превазилажене су интензивирањем рада поступајућих заменика и обрађивача предмета у сваком конкретном случају. То се одвијало кроз појачану комуникацију са колегама из Тужилаштва Босне и Херцеговине, као и предузимањем већег броја процесних радњи усмерених према разним државним органима, као и другим правним и физичким лицима у земљи и

иностранству, које су се односиле на проверу идентификације учинилаца, проналажење доказа који се односе на одређено кривично дело и слично.

Осим тога, након доношења Националне стратегије за остваривање права жртава и сведока кривичних дела за период 2020.-2025, Директиве Европске уније од 25.10.2012. године и низа других међународних докумената и потврђених међународних уговора, обавезе Тужилаштва за ратне злочине у погледу остваривања права жртава (оштећених) прописаних чланом 50. Законика о кривичном поступку су знатно увећане.

Оне се односе на обавезу тужиоца да упозна оштећеног са његовим правима. Посебно треба имати у виду одредбу члана 256. став 1. и 2. Законика о кривичном поступку које говоре о томе да ће орган поступка саслушати окривљеног о чињеницама у вези са имовинско-правним захтевима и провериће околности које су од важности за његово утврђивање. Орган поступка је дужан да прикупи доказе за одлучивање о захтеву и пре него што је он поднет. Такође, уколико постоји бојазан од знатног одуговлачења поступка, орган поступка ће се ограничити и на прикупљање оних података чије утврђивање касније не би било могућно или би било знатно отежано.

Како је по правилу орган поступка јавни тужилац или у поступцима за ратне злочине тужилац за ратне злочине, јасно је да је његова обавеза и одговорност у том погледу важна.

„Смерницама за унапређење судске праксе у поступцима за накнаду штете жртвама тешких кривичних дела у кривичном поступку“ које је донео Врховни касациони суд у августу 2019. године, између осталог наведене су обавезе тужиоца које се односе на остваривање права жртава како у предистражном поступку, тако и у истрази или на главном претресу, а у погледу остваривања права на накнаду штете.

Такође се предвиђа обавеза тужиоца да испита жртву о околностима имовинско-правног захтева, позивању жртве да поднесе доказе или предложи прикупљање одређених прикупљање одређених доказа за утврђивање имовинско-правног захтева, изда наредбу за телесни преглед жртве, за психијатријски преглед жртве, обавезу да саслуша окривљеног о околностима имовинско-правног захтева у смислу члана 256. ЗКПа, испита сведоке о околностима имовинско-правног захтева, прибави извештај Центра за социјални рад, одреди економско вештачење на околности висине претрпљене материјалне штете (директне или индиректне) као последице извршења кривичног дела, спроведе финансијску истрагу и слично.

Ово и због тога што је заменик тужиоца за ратне злочине по правилу онај који међу првима долази у контакт са жртвом ратног злочина. Ова обавеза Тужилаштва за ратне злочине конкретно значи да се жртвама (оштећенима) у поступцима за ратне злочине уз већ постојеће обавезе које се односе на заштиту сведока од застрашивања, одмазде, заштиту достојанства личности, заштиту од секундарне виктимизације, треба обезбедити и додатно ангажовање Тужилаштва за ратне злочине у погледу

остваривања права на накнаду штете постављањем имовинско-правног захтева већ у кривичном поступку.

Тако се проширује и увећава опсег рада Тужилаштва за ратне злочине не само у виду прикупљања доказа који се односе на кривично дело и учиниоца, као и на друге битне околности са тим у вези, већ и на прикупљање доказа који се односе на накнаду штете (материјалне и нематеријалне). На тај начин се оштећеном, односно жртви даје могућност да имовинско-правни захтев оствари већ у кривичном поступку супротно досадашњој пракси, или макар да се у евентуалном касније парничном поступку избегне непотребно, скупо и дуготрајно прикупљање доказа, спроводе додатна вештачења која неретко могу бити веома стресна за жртву.

Задатак заменика тужиоца за ратне злочине јесте да помогне жртви (оштећеном) у остваривању имовинско-правног захтева већ у току кривичног поступка, нарочито уколико жртва, односно оштећени нема пуномоћника и нема знања у погледу заступања пред правосудним органима.

Та активност Тужилаштва за ратне злочине поготово у предметима који су преузети од стране правосуђа других држава, изискује додатно време и додатну радну ангажованост, а сама та активност је сложенија с обзиром да обрађивач предмета није пратио предмет од почетка, већ га је „наследио“ у каснијој фази поступка, најчешће након подигнуте и потврђене оптужнице.

Напомена:

На крају овог извештаја, потребно је дати објашњење из ког разлога овај Извештај није након израде, био доступан јавности до краја 2020. године како је то иначе предвиђено.

Наиме, иако је највећи део Извештаја био готов у време када је и требало, због познатих околности – пандемије Корона вируса који је у знатној мери погодио Тужилаштво за ратне злочине, већина заменика тужиоца, као и осталих запослених континуирано је била одсутна са посла због болести или услед неопходне изолације. Последица тога је била да сви подаци и резултати рада нису били комплетирани, па самим тим и обрађени на време. То је и разлог зашто Извештај није могао бити благовремен, ни у потпуности свеобухватан, па је одлучено да се са објављивањем Извештаја застане док се околности не промене.

Како и у време писања овог извештаја из разлога пандемије још увек није компетиран персонални састав Тужилаштва за ратне злочине, процењено је да је приоритет да Извештај ипак буде објављен и доступан јавности, што је разлог да се у овом тренутку овај Извештај представља јавности.

Наредни извештај биће сачињен и јавно објављен у складу са роковима предвиђеним ревидираним Акционим планом за Поглавље 23, увек када се за тим укаже потреба, а најмање једном годишње.

